

میزگرد آموزش مجازی فصل هفتم کتاب انسان و محیط زیست

ویدا وحیدنیا

دبیر زمین‌شناسی بازنشسته بیرجند

اولویت معرفی بفرمایید که حتماً به دانش‌آموزان و همکارانتان توصیه می‌کنید از آن بازدید کنند.

محمدعلی بهرامی

دکترای تخصصی زمین‌شناسی زیست‌محیطی

دبیر دبیرخانه راهبری کتاب‌های زمین‌شناسی و انسان و محیط زیست پاسخ سؤال ۱. آموزش محیط زیست به دنبال تربیت شهروندانی است که با محیط زیست و مسائل آن آشنا و در پی یافتن راه‌حل برای رفع مؤثر مشکلات آن باشند. بخش عمده‌ای از معضلات محیط زیستی موجود، ریشه در فقدان آگاهی لازم و ضعف فرهنگی در زمینه ارتباط انسان و محیط زیست دارد و لذا نیازمند عزم ملی برای تقویت فرهنگ حفاظت از محیط زیست در سطح افشار گوناگون جوامع هستیم.

حفظ محیط زیست از مهم‌ترین مسائل مسئولیت‌پذیری اجتماعی است. بنابراین ایجاد حساسیت اخلاقی نسبت به محیط زیست در دانش‌آموزان، بر حفظ محیط زیست مؤثر است. با وجود روش‌های گوناگون تدریس برای آموزش محیط زیست، به کارگیری

آغاز سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در شرایط بیماری کرونا و تغییر روش‌های آموزشی، اهمیت برگزاری میزگردهای مجازی را با رویکرد جدید بیشتر کرد. موضوع انتخابی «فصل هفتم کتاب انسان و محیط زیست» است. این فصل، ضمن توجه به گردشگری و زمین‌گردشگری و معرفی زیبایی‌های کشور، به اهداف زیست‌محیطی و اقتصادی نیز توجه دارد. بر این اساس همکاران شرکت‌کننده در این میزگرد از استان‌های کرمان، کرمانشاه و خراسان جنوبی انتخاب شده‌اند. امید که به اهمیت، ضرورت و توانمندی‌های ارائه‌شده در این فصل پرداخته شده باشد.

سؤال‌های کتاب درسی انسان و محیط زیست

۱. چگونه با تدریس فعال و اصولی فصل محیط زیست و گردشگری مسئولانه، در راه فرهنگ‌سازی آن در دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان گامی مؤثر برداریم؟
۲. گردشگری و انواع آن سهم‌بزرگی در افزایش درآمدهای غیرنفتی دارند. این موضوع را به زبان ساده برای دانش‌آموزان شرح دهید.
۳. پرورش افراد با حس مسئولیت نسبت به محیط زیست کشور عزیزمان ایران منوط به چیست؟
۴. پنج منطقه گردشگری در استان یا کشور را به ترتیب

روش‌های مبتنی بر طبیعت، از قبیل حل مسئله، بازدید علمی و مطالعه موردی از سایر روش‌ها مناسب‌تر است. همان‌گونه که **ژان ژاک روسو** معتقد است که آموزش باید در دل طبیعت صورت گیرد متفکر سوئیسی باور داشت دانش‌آموزان باید طبیعت را مطالعه کنند نه کتاب‌ها را.

بنابراین برای نهادینه کردن فرهنگ حفاظت محیط زیست و گردشگری مسئولانه، در آموزش درس هفت، کتاب انسان و محیط زیست می‌توان از همکاری «سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی» و «سازمان حفاظت از محیط زیست» و همچنین «سازمان میراث فرهنگی» بهره گرفت. به کمک آن‌ها می‌توان فرهنگ محیط زیستی و گردشگری دانش‌آموزان را با بازدید از مناطق حفاظت‌شده، بازدید از انواع جاذبه‌های گردشگری همراه با برنامه‌های آموزشی و فرهنگی ارتقا بخشید. همچنین می‌توان از طرح‌هایی که دانش‌آموزان طی آن‌ها فرهنگ حفاظت از محیط زیست را فرا می‌گیرند و در انتقال آن به خانواده و جامعه مشارکت می‌کنند، بهره گرفت. با همکاری انجمن‌های مردم‌نهاد نیز می‌توان در خصوص پاک‌سازی طبیعت، کاشت نهال، مراقبت از فضای سبز و اجرای مسابقه‌های فرهنگی و هنری در مدارس اقدام کرد.

عارفه درمیان

کارشناس ارشد زمین‌شناسی زیست‌محیطی دبیر / خراسان جنوبی

پاسخ سؤال ۱. از آنجا که تأثیرپذیری دانش‌آموزان از معلمان بسیار زیاد است، دبیران درس انسان و محیط زیست با تدریس فعال و جذاب کردن این موضوع از طریق نمایش تصویرهای جاذبه‌های دیدنی ایران به بیان مزایای گردشگری بپردازند تا دانش‌آموزان به نقش گردشگری در شکوفایی اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کشورمان پی ببرند. تدریس مؤثر می‌تواند برای دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان به منظور فرهنگ‌سازی این موضوع انگیزه ایجاد کند.

امید ملک حسینی

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دبیر / کرمانشاه

پاسخ سؤال ۱. به نظر من یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین کارهایی که می‌توان پس از تدریس مطالب تئوری این فصل انجام داد، برگزاری

اردوهای تفریحی-آموزشی است. زمانی که مطمئن شدیم دانش‌آموزان مطالب و موضوع‌های این فصل را فهمیده‌اند، می‌توان با برگزاری اردوی یک‌روزه به صورت عملی، ارزش محیط زیست و کارها و رفتارهایی که می‌توانیم برای حفظ و نگهداری این نعمت الهی انجام دهیم، به شکل عملی به دانش‌آموزان نشان دهیم. برای مثال نریختن زباله‌ها و باقی‌مانده‌های خوراکی در طبیعت و با جمع‌آوری کاغذ، نایلون و زباله‌هایی که گردشگران در آن منطقه رها کرده‌اند.

زینب مهجور

لیسانس زمین‌شناسی دبیر / خراسان جنوبی

پاسخ سؤال ۱.

• بازدید یک‌روزه از جاذبه‌های طبیعی یا تاریخی شهرستان و ارائه درس در آن مکان؛
• ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان با نمایش فیلم از جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی ایران؛

• ایجاد بازارچه‌های خوداشتغالی

و تشویق دانش‌آموزان در ارائه خدمات به گردشگران؛

• معرفی کشورهایی که بخش اعظم درآمد خود را از طریق گردشگری کسب می‌کنند و تعیین تأثیر گردشگری در اقتصاد کشورها.

فرشته حسین پوریان

کارشناس ارشد زمین‌شناسی سرگروه استان البرز

پاسخ سؤال ۱. همه ما می‌دانیم که گردشگر علاوه بر احترام به محیط زیست و طبیعت، باید نسبت به سنت‌ها و آداب جوامع محلی که از آن بازدید می‌کند نیز احساس مسئولیت کند. لذا نوع تدریس و آموزش در این زمینه حائز اهمیت است. البته دانش‌آموزان باید طبیعت را مطالعه کنند نه کتاب‌ها را. می‌توان بخشی

از ساعات تدریس تئوری در این کتاب را به کار

عملی اختصاص داد و دانش‌آموزان را در زمینه‌های گردشگری تاریخی، مذهبی، زمین‌شناسی و... به صورت عملی همراهی کرد. به این ترتیب در دانش‌آموزان برای یادگیری و به خاطر سپردن مطالب انگیزه ایجاد می‌شود و زمینه برای انتقال مطالب توسط دانش‌آموزان به والدینشان مهیا خواهد شد.

شهلا مغزی نجف آبادی کارشناس ارشد تکونیک

دبیر / طبس

پاسخ سؤال ۱. مطالب کتاب انسان و محیط زیست را تقریباً همه دانش‌آموزان کمابیش می‌دانند. آنچه که در تدریس این درس مهم است، ایجاد حس مسئولیت نسبت به محیط زیست در بچه‌ها است. از این رو من از اول سال می‌گویم که نمره این درس در واقع حاصل مجموعه کارهایی است که بچه‌ها در طول سال انجام می‌دهند؛ از جمله عکاسی از محیط اطراف در حین گردش‌های خانوادگی، یا در کوچه و خیابان یا حتی مدرسه، از صحنه‌هایی که مربوط به آسیب به محیط زیست یا در راستای حفظ محیط زیست هستند. می‌توانند از خودشان در حین جمع‌کردن زباله‌های یک پارک یا آموزش به بچه‌ها برای نریختن زباله و راهنمایی گردشگران برای نریختن زباله نیز عکس بگیرند.

نکته جالب اینکه بعد از مدتی که بچه‌ها این کارها را انجام می‌دهند، توجهشان به محیط زیست زیاد می‌شود و تازه درمی‌یابند که چقدر در اطرافشان زباله ریخته است. گاهی می‌گویند ما در چالشی دائمی با اطرافیان برای نریختن زباله هستیم. بیان این تجربه‌ها در کلاس و نشان دادن زیبایی‌های طبیعت بدون زباله، خیلی در بچه‌ها انگیزه ایجاد می‌کند. البته متأسفانه کرونا در این کار اختلال ایجاد کرد. من به خاطر رعایت مسائل بهداشتی، دیگر تمرین جمع‌آوری زباله را به بچه‌ها نمی‌دهم. در عوض می‌گویم در این زمینه از اینترنت کمک بگیرند، چون قرار است که «طبس» ژئوپارک شود و حفظ این طبیعت برای ژئوپارک شدن طبس اهمیت دارد، اکثر بچه‌ها با علاقه در برنامه‌های حفظ محیط زیست شرکت می‌کنند.

فاطمه فنودی

کارشناس ارشد پترولوژی

دبیر / منطقه درمیان

پاسخ سؤال ۱. آموزش حفظ محیط زیست به منظور ایجاد فرهنگ عمیق، یعنی تربیت افراد دارای احساس مسئولیت نسبت به محیط زیست و دارای دانش، نگرش، انگیزه، تعهد و مهارت‌های لازم برای فعالیت‌ها در جهت ایجاد محیط زیستی سالم و پاک و تعهد به نگهداری از محیط برای نسل‌های

آینده ضرورت دارد. حفاظت از طبیعت و احترام به محیط زیست، در کشور ایران که فرهنگی کهن دارد، دارای سابقه‌ای دیرینه است. طبیعت و به‌خصوص درخت و جنگل در فرهنگ ایرانیان بسیار اهمیت داشته است. حفظ و حمایت از طبیعت و محیط زیست در دین مبین اسلام توصیه شده است. مسلمانان ایرانی هنوز هم در روستاها آب را مهریه حضرت فاطمه (س) می‌دانند و آلوده کردن آن را گناه می‌شمارند. پیامبر اکرم (ص) فرموده‌اند: «زدم شکستن شاخه درخت به منزله شکستن بال فرشته است.»

اصولاً برای رسیدن به توسعه فرهنگی سه رویکرد مطرح است: «رویکرد مبتنی بر قانون»، «رویکرد مبتنی بر اخلاق» و «رویکرد مبتنی بر آگاهی». مورد سوم، یعنی رویکرد مبتنی بر آگاهی، در مقایسه با دو رویکرد دیگر تأثیرگذاری بسیار عمیق‌تری در جامعه دارد. آموزش و پرورش و ما معلمان از مهم‌ترین مجریان آموزش و عاملان ایجاد فرهنگ هستیم و می‌توانیم از این رویکرد در جهت توسعه فرهنگ حفاظت محیط زیست بهره‌برداری کنیم. برای دستیابی به نتایج مطلوب در جهت ایجاد فرهنگ صحیح در هر زمینه، به ارتباط و تعامل دستگاه‌های متولی آموزش و پرورش نیاز است و ارتباط تنگاتنگ دوسویه می‌تواند بسترهای مناسب آموزش و فرهنگ‌سازی بین کودکان و نوجوانان و در نتیجه بین افراد جامعه فراهم سازد. بنابراین حمایت همه سازمان‌ها تأثیرگذار است.

پاسخ باقی سؤالات را در رمزینۀ سریع پاسخ ببینید.

طبیعت زیبای ایران را در این فیلم ببینید.

طبیعت ایران